

Саветодавна комисија за људска права

ТСС зграда Д-12, седиште мисије УНМИК-а, Приштина, Косово, електронска пошта hrar-unmik@un.org, телефон +381 (0)38 504 604 локал 5182

МИШЉЕЊЕ

Датум усвајања: 6. јун 2013. године

Предмети бр. 168/09, 169/09 и 312/09

Снежана МИЛЕНКОВИЋ и Момчило МИЛЕНКОВИЋ

против

УНМИК-а

Саветодавна комисија за људска права, на заседању одржаном 6. јуна 2013. године, уз присуство следећих чланова:

г. Марека НОВИЦКОГ, председавајућег
гђе Кристин ЧИНКИН
гђе Франсоаз ТУЛКЕНС

Уз помоћ

г. Андреја АНТОНОВА, извршног службеника

Узевши у обзир изнад поменути жалбу, уложену сагласно члану 1.2 Уредбе УНМИК-а бр. 2006/12, од 23. марта 2006. године о оснивању Саветодавне комисије за људска права,

Након већања, доноси следеће закључке и препоруке:

I. ПОСТУПАК ПРЕД КОМИСИЈОМ

1. Жалбе гђе Миленковић (предмети бр. 168/09 и 169/09) уложене су 9. априла 2009. и 30. априла 2009. године, тим редоследом, и уписане су 30. априла 2009. године. Жалба г. Миленковића (предмет бр. 312/09) уложена је 21. септембра 2009. године и уписана је 23. септембра 2009. године.

2. Дана 10. децембра 2009. године, 23. децембра 2009. године и 6. јуна 2011. године, Комисија је од жалилаца затражила додатне информације. Нису добијени никакви одговори.
3. Дана 20. децембра 2009. године, Комисија је одлучила да споји предмете сходно правилу 20 свог Пословника.
4. Дана 18. априла 2012. године, Комисија је проследила предмет Специјалном представнику Генералног секретара (СПГС)¹ како би добила примедбе УНМИК-а на прихватљивост предмета. Дана 28. маја 2012. године, СПГС је доставио УНМИК-ов одговор.
5. Дана 17. августа 2012. године, Комисија је прогласила жалбу прихватљивом.
6. Дана 7. септембра 2012. године, Комисија је проследила одлуку о прихватљивости СПГС-у и затражила примедбе УНМИК-а на меритум предмета. Дана 4. марта 2013. године, СПГС је доставио УНМИК-ов одговор.
7. Дана 18. априла 2012. године, Комисија је од УНМИК-а затражила да достави истражне списе. УНМИК је одговорио 28. маја 2012. године. Комисија је поновила свој захтев 10. септембра 2012. године. УНМИК је одговорио 4. марта 2013. године.
8. Дана 29. априла 2013. године, Комисија је од УНМИК-а затражила да потврди да ли се објављивање списка у вези са предметом може сматрати коначним. УНМИК је одговорио потврдно 2. маја 2013. године.

II. ЧИЊЕНИЦЕ

A. Општи преглед догађаја²

9. Предметни догађаји су се одиграли на територији Косова након успостављања Привремене управе мисије Уједињених нација на Косову (УНМИК), јуна 1999. године.
10. Оружани сукоб током 1998. и 1999. године између српских снага с једне стране и Ослободилачке војске Косова (ОВК) и других оружаних групација косовских Албанаца с друге стране добро је документован. Након неуспеха међународних напора

¹ Списак скраћеница и акронима коришћених у тексту налази се у приложеном Прилогу.

² Списи на које се Комисија позива при навођењу овог општег прегледа догађаја су следећи: ОЕБС, „Како је виђено и испричано”, 1. том (октобар 1998 – јун 1999.) и 2. том (14. јун – 31. октобар 1999.); тромесечни извештаји Генералног секретара УН-а о Привременој управи мисије Уједињених нација на Косову; Годишњи извештаји полиције УНМИК-а (2000, 2001.); Фонд за хуманитарно право „Отмице и нестаници не-Албанаца на Косову“ (2001.); Фонд за хуманитарно право „Косовска књига памћења“ (<http://www.kosovometemorybook.org>); УНМИК-ова канцеларија за нестала лица и судску медицину, Извештај о активностима 2002-2004; Европски суд за људска права, *Бехрами и Бехрами против Француске и Сарамати против Француске, Немачке и Норвешке*, бр. 71412/01 и 78166/01, одлука од 2. маја 2007; Међународна комисија за нестала лица, „Ситуација на Косову: попис“ (2010.); подаци које је издао Високи комесар Уједињених нација за избеглице (доступни на адреси www.unhchr.org) и Међународни комитет Црвеног крста (доступни на адреси <http://familylinks.icrc.org/kosovo/en>).

за решавање сукоба, 23. марта 1999. године, Генерални секретар Северно-атлантског споразумног савеза („НАТО“) објавио је почетак ваздушних напада на Савезну Републику Југославију (СРЈ). Ваздушни напади су почели 24. марта 1999. године, а окончани су 8. јуна 1999. године, када је СРЈ пристала да повуче своје снаге са Косова. Дана 9. јуна 1999. године, Међународне безбедносне снаге (KFOR), СРЈ и Република Србија потписале су „војно-технички споразум“ у коме су се сагласиле о повлачењу СРЈ са Косова и присуству међународних безбедносних снага након доношења одговарајуће резолуције Савета безбедности УН-а.

11. Дана 10. јуна 1999. године, Савет безбедности УН-а усвојио је Резолуцију 1244 (1999). Поступајући сходно Поглављу VII Повеље УН-а, Савет безбедности УН-а одлучио је да распореди међународне безбедносне снаге и цивилне представнике – КФОР, односно УНМИК – на територију Косова. Сходно Резолуцији Савета безбедности бр. 1244 (1999), УН-у је дата пуна законодавна и извршна власт за привремену управу на Косову, укључујући спровођење правде. КФОР је имао задатак да успостави „безбедну средину у којој избегла и расељена лица могу да се безбедно врате кући“ и привремено обезбеди „јавни ред и мир“ све док међународни цивилни представници не буду могли да преузму одговорност за овај задатак. УНМИК се састојао из четири главне компоненте или стуба којима су руководиле Уједињене нације (цивилна управа), Високи комесар Уједињених нација за избеглице (хуманитарна помоћ, која је постепено окончана јуна 2000. године), ОЕБС (успостављање институција) и ЕУ (реконструкција и привредни развој). Сваки стуб је био под управом СПГС-а. Резолуцијом Савета безбедности УН-а 1244 (1999) УНМИК је овлашћен да „унапреди и штити људска права“ на Косову, у складу са међународно признатим стандардима у погледу људских права.
12. Процене у погледу утицаја сукоба на расељавање популације косовских Албанаца крећу се од приближно 800.000 до 1,45 милиона. Након усвајања Резолуције 1244 (1999), већина косовских Албанаца који су побегли, или били насилно избачени из својих кућа током сукоба од стране српских снага, вратила се на Косово.
13. У међувремену, припадници неалбанске заједнице – углавном, али не само, Срби, Роми и словенски муслимани, као и косовски Албанци за које се сумња да су сарађивали са српским властима – постали су мета распрострањених напада од стране наоружаних групација косовских Албанаца. Тренутне процене у вези са бројем расељених косовских Срба крећу се између 200.000 и 210.000. Док је већина косовских Срба и другог неалбанског становништва побегла у ужу Србију и суседне земље, они који су остали постали су жртве системских убистава, отмица, насумичног притварања, сексуалног и родног насиља, пребијања и злостављања.
14. Иако постоји спор око бројки, процењује се да се догодило више од 15.000 смрти или нестанака током и одмах након косовског сукоба (1998-2000. године). Више од 3000 етничких Албанаца и око 800 Срба, Рома и чланова других мањинских заједница нестало је током овог периода. Пронађено је више од половине несталих лица и њихови посмртни остаци идентификовани су до краја 2010. године, док се, од октобра 2012. године, 1766 лица и даље води као нестало код Међународног комитета Црвеног крста (МКЦК).

15. Од јула 1999. године, у склопу напора да се на Косову врати спровођење закона у оквиру владавине права, СПГС је затражио од држава чланица УН-а да подрже постављање 4718 чланова међународне полиције као цивилне компоненте УНМИК-а. Задатак полиције УНМИК-а био је да саветује КФОР у вези са полицијским питањима док полиција не добије довољан број чланова да преузме пуну одговорност за спровођење закона и да ради на развоју косовске полицијске службе. До септембра 1999. године, приближно 1100 међународних полицајаца распоређено је у УНМИК-у.
16. Распоређивање полиције УНМИК-а углавном је завршено до децембра 2000. године, са 4400 чланова особља из 53 земље, и УНМИК је преузео примарну одговорност за спровођење закона у свим крајевима Косова осим у Митровици. Према годишњем извештају полиције УНМИК-а из 2000. године, њој је пријављено 351 киднаповање, 675 убистава и 115 силовања у периоду од јуна 1999. до децембра 2000. године.
17. Услед колапса управљања правдом на Косову, УНМИК је јуна 1999. године успоставио ванредан правосудни систем. Он се састојао од ограниченог броја домаћих судија и тужилаца и функционисао је све до почетка рада редовног правосудног система, јануара 2000. године. Фебруара 2000. године, УНМИК је одобрио именовање међународних судија и тужилаца, најпре у области Митровице, а касније широм Косова, да би ојачао домаћи правосудни систем и гарантовао његову непристрасност. Од октобра 2002. године, домаћи систем правде састојао се од 24 међународних и 341 домаћег судије и тужиоца. Јануара 2003. године, Генерални секретар УН-а, при подношењу извештаја Савету безбедности о спровођењу Резолуције 1244 (1999) констатовао је да систем полиције и правосуђа на Косову у то време „добро функционише“ и да је „одржив“.
18. Јула 1999. године, Генерални секретар УН-а изјавио је у извештају Савету безбедности да УНМИК већ сматра да је питање несталих лица посебно акутан проблем у погледу људских права на Косову. Новембра 1999. године, при полицији УНМИК-а је основана Јединица за нестала лица (ЈНЛ), која је била задужена за истраживање било могуће локације несталих лица и/или гробних места. ЈНЛ, заједно са Централном јединицом за кривичну истрагу (ЦЈКИ) полиције УНМИК-а, а касније наменска Јединица за истрагу ратних злочина (ЈИРЗ), била је одговорна за кривичне аспекте предмета несталих лица на Косову. Маја 2000. године, успостављена је Комисија за проналажење и идентификацију жртава (КПИЖ), којом председава УНМИК, ради проналажења, идентификације и предавања посмртних остатака. Од јуна 2002. године, новооснована Канцеларија за нестала лица и судску медицину (КНЛСМ) при УНМИК-овом Одељењу правде (ОП) постала је једини орган који је овлашћен да утврђује кретање несталих лица, идентификује њихове посмртне остатке и врати их породици нестале особе. Почевши од 2001. године, на основу Меморандума о разумевању (МоР) између УНМИК-а и Међународне комисије за нестала лица (МКНЛ) са седиштем у Сарајеву, допуњеног додатним споразумом из 2003. године, МКНЛ је спроводио идентификацију посмртних остатака путем ДНК анализе.
19. Дана 9. децембра 2008. године, одговорности УНМИК-а у области полиције и правосуђа на Косову су престале, а Мисија владавине права Европске уније на Косову (ЕУЛЕКС) преузела је пуну оперативну контролу у области владавине права, након саопштења председника Савета безбедности Уједињених нација, 26. новембра 2008.

године (S/PRST/2008/44), којим се поздравља даље ангажовање Европске уније на Косову.

20. Истог дана, УНМИК и ЕУЛЕКС су потписали МоР о модалитетима и правима и обавезама које проистичу из преноса УНМИК-ових предмета ЕУЛЕКС-у и повезаних списа који се тичу истрага, оптужница и других активности које су у току, а које су предузели УНМИК-ови међународни тужиоци. Убрзо након тога, потписани су слични споразуми у вези са списима којима су се бавиле међународне судије и полиција УНМИК-а. Сви споразуми су обавезивали ЕУЛЕКС да УНМИК-у пружи приступ документима који се односе на радње које су УНМИК-ови органи претходно предузели. Између 9. децембра 2008. и 30. марта 2009. године, сви списи кривичних предмета које су поседовали УНМИК-ово Одељење правде и полиција УНМИК-а предати су ЕУЛЕКС-у.

В. Околности везане за отмицу и убиство г. Димитрија Миленковића и г. Александра Миленковића

21. Жалиоци, гђа Снежана Миленковић (предмети бр 168/09 и 169/09) и г. Момчило Миленковић (предмет бр. 312/09) јесу удовица и брат, тим редоследом, Димитрија Миленковића. Гђа Снежана Миленковић је мајка Александра Миленковића.

22. Жалиоци наводе да су 16. јуна 1999. године Димитрије Миленковић и Александар Миленковић отети, заједно са још четворицом мушкараца, на путу између града Обилића и села Мазгита, у општини Обилић. Дана 19. јуна 1999. године, тела су пронађена у јарку, у селу Мазгит. Снаге КФОР-а су превезле посмртне остатке шест тела у мртвачницу болнице у Приштини и посмртни остаци су касније сахрањени на гробљу Драгодан у Приштини.

23. Жалиоци наводе да су отмице пријављене УНМИК-у КФОР-у и МКЦК-у.

24. Име Димитрија Миленковића наведено је у бази података коју води КНЛСМ при УНМИК-у. Такође, МКЦК је отворио захтев за његово проналажење 5. јуна 2001. године. У ставци на списку несталих лица на мрежи који води МКЦК³ у погледу Димитрија Миленковића, у релевантним деловима наводи се: „прикупљено довољно референтних узорака“ и „МКНЛ је доставио информације о овом несталом лицу надлежној институцији 19. априла 2004. године. Да бисте добили додатне информације, обратите се седишту ЕУЛЕКС-а на Косову.“

25. Име Александра Миленковића наведено је у бази података коју води КНЛСМ при УНМИК-у. МКЦК је објавио његово име у својој публикацији „Нестала лица у вези са догађајима на Косову“, (3. издање, фебруар 2004). У ставци на списку несталих лица на мрежи коју води МКНЛ⁴ наведено је следеће у релевантним деловима који се тичу Александра Миленковића: „прикупљено довољно референтних узорака“ и „МКНЛ је доставио информације о овом несталом лицу надлежној институцији 19. априла 2004.“

³ База података је доступна на адреси: http://www.ic-mp.org/fdmsweb/index.php?w=mp_details_popup&l=en (прегледано 6. јуна 2013).

⁴ База података је доступна на адреси: http://www.ic-mp.org/fdmsweb/index.php?w=mp_details_popup&l=en (прегледано 6. јуна 2013).

године. Да бисте добили додатне информације, обратите се седишту ЕУЛЕКС-а на Косову.“

С. Истрага

26. Дана 4. марта 2013. године, УНМИК је представио Комисији документа која су претходно држали КНЈСМ и полиција ЕУЛЕКС-а. Дана 2. маја 2013. године, УНМИК је потврдио Комисији да су достављени сви списи које је УНМИК поседовао.
27. Што се тиче достављања података садржаних у спису, Комисија подсећа да је УНМИК пружио истражне списе на увид Комисији ради разматрања, под обавезом чувања поверљивости података. У том погледу, Комисија мора појаснити да, иако њена процена овог предмета проистиче из детаљног разматрања доступне документације, објављује се само ограничен број информација из ње. Стога је у следећим пасусима наведен преглед релевантних истражних корака које су предузели истражни органи.
28. Према информацијама које је доставио УНМИК, чланови породице су идентификовали тела Димитрија Миленковића и Александра Миленковића након што им је особље британског КФОР-а показало фотографије жртава; било је планирано да се 29. јуна 1999. године посмртни остаци предају породици како би били сахрањени. Међутим, члановима породице тада нису предати посмртни остаци. Чини се да је КФОР незванично обавестио жалиоце да су посмртни остаци сахрањени на гробљу Драгодан у Приштини, али да након тога није контактирао жалиоце како би потврдио конкретну локацију посмртних остатака, нити је организовао њихов пренос и предају.
29. ЦЈКИ је покренуо истрагу 1999. године, након што је примио случај од британског КФОР-а, и формирао је почетни списак сведока које је желео да саслуша. У документу ЦЈКИ-а, датираном на 1. октобар 1999. године, стоји да је ЦЈКИ дао препоруку да се путем истраге пронађу чланови породице који су идентификовали тела, као и две особе које су пронашле тела. Из предметне документације није јасно да ли је ова истражна стратегија тада спроведена. Дана 4. октобра 1999. године, ЦЈКИ је дала препоруку да се „предмет прогласи неактивним док се не добију додатне информације“. У руком исписаној белешци у спису наводи се да је 1. новембра 1999. године случај очигледно затворен.
30. Дана 13. јула 2000. године, извршена је обдукција посмртних остатака Димитрија Миленковића и Александра Миленковића од стране особља Међународног кривичног трибунала за бившу Југославију (МКТЈ) а затим су пребројани и поново сахрањени у необележеном гробу на гробљу Драгодан у Приштини. Према документацији коју је доставио УНМИК, 2000. године ЈНЛ је такође покренуо истрагу у погледу Димитрија Миленковића и Александра Миленковића.
31. Године 2002, ЈИРЗ је предузео додатне истражне кораке, укључујући достављање почетног извештаја, узимање изјаве сведока од г. Момчила Миленковића, испитивање места где су тела пронађена, обављање детаљних разговора у циљу проналажења особа које су могле да се сете инцидента и тражење од КФОР-а да објави видео траку коју је особље КФОР-а наводно снимило и у којој је документовано место злочина јуна 1999. године.

32. Према документацији коју је доставио УНМИК, 3. децембра 2002. године, истражитељ ЈИРЗ-а затражио је да му УНМИК помогне да лакше дође до Србије како би узео изјаве од жалилаца. Међутим, из достављене документације није познато да ли је до узимања изјава стварно дошло.
33. Из записа који је доставио УНМИК чини се да је 27. марта 2003. године истражитељ ЈИРЗ-а затражио додатне информације од ЈНЛ-а по питању тога где су сахрањени посмртни остаци Димитрија Миленковића и Александра Миленковића.
34. Према информацијама које је доставио УНМИК, дана 19. марта 2004. године, на основу општег прегледа ДНК анализе коју је извршио, МКНЛ је потврдио да посмртни остаци припадају Димитрију Миленковићу и Александру Миленковићу.
35. Дана 13. маја 2004. године, судски вештак ОП-а издао је смртовнице за Димитрија Миленковића и Александра Миленковића. Назначено је да је смрт Димитрија Миленковића настала као последица „рана од метка у главу и грудни кош“. Наводи се да је смрт Александра Миленковића настала као последица „две ране од метка у главу“.
36. Дана 17. маја 2004. године, ЈНЛ је извршила поновну ексхумацију посмртних остатака Димитрија Миленковића и Александра Миленковића и, 26. јуна 2004. године, посмртни остаци Димитрија Миленковића и Александра Миленковића враћени су жалиоцима.
37. УНМИК није доставио додатни истражни материјал Комисији, осим регистрационих бројева предмета и документације у којој се наводи да је, барем током 2004. године, УНМИК спровео кривичну истрагу. Такође, УНМИК је доставио један додатни документ датан на 23. август 2007. године, који је означен као „поверљив“.

III. ЖАЛБА

38. Жалиоци се жале на УНМИК-ов наводни пропуст да ваљано истражи отмицу и убиство њиховог супруга/брата и сина. У том погледу, Комисија сматра да се они позивају на кршење процедуралног проширења члана 2 Европске конвенције о људским правима (ЕКЉП).

IV. ПРАВО

A. Опсег разматрања Комисије

39. При одлучивању о томе да ли сматра да је дошло до повреде члана 2 (процедуралног проширења) ЕКЉП, Комисија узима у обзир постојећу судску праксу, нарочито ону Европског суда за људска права. Међутим, Комисија је такође свесна чињенице да се жалбе пред њом значајно разликују од оних које су поднете Суду. Као прво, тужена страна није држава, већ привремена међународна територијална управа овлашћена да

обавља привремене дужности на Косову. За УНМИК се не везују никакве сумње у погледу суштинских обавеза сходно члану 2 ЕКЉП. Друго, док су они који су осумњичени за наводна убиства и/или отмице недржавни актери у ограниченом броју предмета пред Европским судом, такви су сви осумњичени у предметима пред Комисијом, углавном, али не искључиво, повезани са сукобом. Комисија мора узети у обзир ове факторе при првобитној процени процедуралних позитивних обавеза међудржавне организације у погледу поступака учињених од стране трећих страна на територији над којом има привремену законодавну, извршну и судску контролу.

40. Пре него што започне разматрање меритума жалбе, Комисија би желела да разјасни домен свог испитивања.
41. Комисија напомиње да је, након усвајања Уредбе УНМИК-а бр. 1999/1 25. јула 1999. године, УНМИК преузео обавезу поштовања међународно признатих стандарда у погледу људских права при обављању својих функција. Ово прихватање обавеза детаљно је описано у Уредби УНМИК-а бр. 1999/24 од 12. децембра 1999. године, према којој је УНМИК прихватио обавезе сходно следећим инструментима који се тичу људских права: Универзалној декларацији о људским правима, Европској конвенцији о људским правима и њеним протоколима, Међународном споразуму о грађанским и политичким правима (МСГПП), Међународном споразуму о економским, социјалним и културним правима, Међународној конвенцији о уклањању свих видова расне дискриминације, Конвенцији о уклањању свих видова дискриминације жена, Конвенцији против мучења и осталог окрутног, нечовечног и понижавајућег поступања или кажњавања, Конвенцији о правима детета.
42. Комисија такође примећује да, према члану 1.2 УНМИК-ове Уредбе бр. 2006/12 од 23. марта 2006. године о оснивању Саветодавне комисије за људска права, Комисија „треба да проучи жалбе уложене од стране било које особе или групе особа које тврде да су жртве кршења (својих) људских права од стране УНМИК-а“. Из тога следи да једино поступци или пропусти који се могу приписати УНМИК-у леже у оквиру надлежности Комисије *ratione personae*. У том погледу, треба напоменути, као што је горе наведено, да од 9. децембра 2008. године, УНМИК више није спроводио извршну власт над косовским судским системом и системом за спровођење закона. УНМИК стога не сноси одговорност за било какво кршење људских права наводно почињено од стране тих тела. У погледу тога што се жалилац жали на поступке који су се догодили након овог датума, они леже ван надлежности Комисије *ratione personae*.
43. Такође, Комисија наглашава да, што се тиче њене надлежности *ratione materiae*, из члана 1.2 Уредбе УНМИК-а бр. 2006/12 следи да она може испитати само жалбе које се односе на наводно кршење људских права. То значи да она може да разматра само поступке или пропусти који су предмет жалбе због тога што нису у складу са међународним инструментима људских права наведеним горе у тексту (видети § 34). У конкретним случајевима убиства и нестанака под околностима опасним по живот, није улога Комисије да замени надлежне органе у истрази случаја. Њен задатак је ограничен на разматрање ефикасности кривичне истраге таквих убиства и нестанака, у светлу процедуралних обавеза које проистичу из члана 2 ЕКЉП.

44. Комисија даље напомиње да, сходно члану 2 Уредбе УНМИК-а бр. 2006/12, она има правну надлежност једино над „жалбама које се односе на наводна кршења људских права до којих је дошло 23. априла 2005. или касније или су произашла из чињеница насталих пре овог датума, при чему су ове чињенице проузроковале континуирано кршење људских права“. Следи да догађаји који су се одиграли пре 23. априла 2005. године генерално леже ван надлежности Комисије *ratione temporis*. Међутим, у мери у којој такви догађаји проузрокују континуирану ситуацију, Комисија има надлежност да разматра жалбе које се односе на ту ситуацију (видети случај Европског суда за људска права (ЕСЈП), Велико веће *Варнава и остали против Турске*, бр. 16064/90 и остали, пресуда од 18. септембра 2009, §§ 147-149; ЕСЈП, *Кинар против Турске* [ВВ], бр. 25781/94, пресуда од 10. маја 2011, § 136, ЕКЈП 2001-IV).

В. Наводно кршење процедуралне обавезе сходно члану 2 ЕКЈП

45. Комисија сматра да се жалиоци позивају на повреду процедуралне обавезе која проистиче из права на живот, загарантованог чланом 2 Европске конвенције о људским правима (ЕКЈП) јер полиција УНМИК-а није спровела ефикасну истрагу у вези са отмицом и убиством њиховог супруга/брата и сина.

1. Поднесци страна

46. Комисија сматра да жалиоци наводе да је дошло до повреде члана 2 ЕКЈП услед изостанка адекватне кривичне истраге у вези са отмицом и убиством њиховог супруга/брата и сина.

47. СПГС тврди да, генерално, при разматрању тога да ли је УНМИК испунио своје процедуралне обавезе сходно члану 2 ЕКЈП, Комисија мора узети у разматрање посебне околности на Косову у то време. То је конкретно био случај у првобитној фази његовог ангажовања, у периоду током ког је дошло до отмице и убиства Димитрија Миленковића и Александра Миленковића.

48. СПГС даље примећује да се, при одлучивању о пријавама сходно члану 2, мора обратити пажња на то да се на УНМИК не ставља немогућ или несразмеран терет. У том погледу, СПГС подсећа на пресуду од 15. фебруара 2011. године коју је донео Европски суд за људска права по предмету *Палић против Босне и Херцеговине*, у којој је, у ставу 70, наведено следеће:

„Суд узима у обзир комплексну ситуацију у Босни и Херцеговини, наиме у првих десет година након рата. У таквој пост-конфликтној ситуацији, оно што представља немогућ и/или несразмеран терет мора да се мери врло конкретним чињеницама и контекстом. С тим у вези, Суд напомиње да је више од 100.000 људи убијено, скоро 30.000 људи је нестало, а више од два милиона људи је расељено током рата у Босни и Херцеговини. Избор је неизбежно морао да се направи у смислу послератних приоритета и ресурса“.

49. Са становишта СПГС-а, УНМИК се суочио са ситуацијом веома сличном оној у Босни у периоду након сукоба на Косову. СПГС наводи да је на хиљаде људи расељено или нестало. Многи људи који су нестали, отети су, убијени, и сахрањени у необележеним

гробовима на територији Косова или ван ње, што је умногоме отежало проналажење и повратак њихових посмртних остатака.

50. У јуну 2002. године, УНМИК је формирао КНЛСМ који је у оквиру свог мандата требало да утврди судбину несталих лица; међутим, он се суочио са многим изазовима на почетку свог рада због претходно урађеног, углавном од стране актера независних од УНМИК-а. Конкретно, СПГС наводи да је сакупљање доказа о ратним злочинима почело са доласком НАТО-а 1999. године, са независним тимовима из неколико земаља који су функционисали под слабом координацијом МКТЈ-а. Недостатак стандардних радних процедура или централизације довео је до проблема са доказима прикупљеним у овој фази. Године 2000, МКТЈ је спровео велику, централизовану, форензичку операцију у ораховачкој мртвачници, где је применио стандардне радне процедуре за све форензичке тимове осим британског, који је функционисао независно из Приштине. СПГС наводи да су, у покушају да покаже да су злочини били систематски и широко распрострањени, тимови МКТЈ извршили обдукције на што је више тела могуће, вршећи идентификацију у малој мери или је уопште нису вршили; штавише, неидентификована тела која су ексхумирана 1999. године поново су сахрањена на локацијама које још увек нису познате КНЛСМ-у. Након што је МКТЈ окончао своје ангажовање 2000. године, ЈНЛ при полицији УНМИК-а наставио је истраге несталих лица у мањем обиму, „*ex-officio*“, без икакве шире стратегије у погледу оптужнице“. Услед тога, прикупљен је велики број неструктурисаних информација. СПГС наводи да је, узевши у обзир горе описане потешкоће, „процес ефикасног решавања нестанака и других озбиљних повреда међународног хуманитарног права био постепен“ на Косову, што се види у предмету *Палић*, поменутом горе у тексту. СПГС закључује да је рад КНЛСМ-а у великој мери допринео утврђивању локације и судбине несталих из сукоба на Косову; међутим, није било могуће пронаћи све нестале унутар временског оквира и ресурса који су били доступни у том тренутку.

51. СПГС даље тврди да је од фундаменталног значаја за спровођење ефикасних истрага професионална, добро обучена и добро опремљена полиција и да таква полиција није постојала на Косову након сукоба. У том полицијском вакууму након завршетка сукоба, УНМИК је морао да испочетка изгради нову Косовску полицијску службу, што представља један дуготрајан и изазован задатак који, према наводу СПГС-а, још увек траје. СПГС такође наводи да се полиција УНМИК-а суочила са бројним изазовима током вршења функција спровођења закона, које му је постепено преносио КФОР у периоду 1999-2000. године. У том погледу, он упућује на Годишњи извештај полиције УНМИК-а за 2000. годину, у коме се даје следећи опис ситуације:

„полиција УНМИК-а је морала да ради у послератном окружењу у ком је затекла беживотна тела и опљачкане и спаљене куће. Етничко насиље је избијало у виду илегалних исељавања, принудних одузимања имовине, спаљивања кућа и физичког насиља над заједницама широм Косова. Бес и тензија су били јако изражени међу свим етничким групама, а појачавали су их извештаји о несталим и умрлим особама. За УНМИК је постао императив да успостави ред и да брзо изгради оквир за упис и истрагу злочина.

Све ово је морало да се уради уз ограничене физичке и људске ресурсе. Пошто је ово била прва извршна мисија у историји УН-а, било је неопходно да се на терену разраде концепт, планирање и спровођење. Због двадесет различитих мањинских националности које су учествовале на почетку, полицијским руководиоцима је представљало изазован задатак да установе уобичајену праксу за постизање оптималних резултата у једном високо ризичном окружењу.“

52. СПГС наводи да су припадници међународне полиције УНМИК-а који су радили на предметима несталих лица морали да се прилагоде спровођењу истрага на страниј територији и у страниј земљи, са ограниченом подршком Косовске полиције која је још увек била у развоју. Он даље наводи да су ови истражитељи често наилазили на ситуације где појединци који су поседовали релевантне информације о локацији и судбини несталих лица нису желели да открију такве информације. Према наводу СПГС-а, све ове препреке ометале су могућност полиције УНМИК-а да спроведе истраге сходно стандардима који се могу очекивати од држава са успостављеним институцијама које не наилазе на велики број предмета овакве природе који су повезани са ситуацијама након сукоба.
53. У погледу овог конкретног случаја, СПГС нарочито тврди да „на основу референтног броја који је доставио ЈНЛ везаног за нестанак г. Димитрија Миленковића и г. Александра Миленковића, може се са сигурношћу утврдити да су КНЈСМ и ЈНЛ при УНМИК-у сазнали за њихов нестанак у неком тренутку током 2000. године. СПГС наводи различите истражне кораке које је УНМИК предузео како би лоцирао посмртне остатке Димитрија Миленковића и Александра Миленковића, укључујући обдукције извршене од стране КНЈСМ-а током 2000. године и ДНК анализу коју је извршио МКНЈ. „УНМИК стога тврди да су сви неопходни истражни напори били усмерени ка проналажењу посмртних остатака несталих лица и утврђивању њиховог идентитета.“
54. У погледу истраге усмерене ка идентификовању починилаца одговорних за отмицу и убиство Димитрија Миленковића и Александра Миленковића, и довођењу истих пред лице правде, СПГС конкретно тврди да је УНМИК спровео такву истрагу. „У извештају о анализи случаја Јединице за ратне злочине, датираном на 23. август 2007. године, истражитељ који је водио случај дао је препоруку изјавом да 'овај случај поседује елементе који можда представљају ратни злочин, па би стога овај случај требало подврћи даљој истрази од стране истражитеља Јединице за ратне злочине'. Даље се истиче да у овом случају не постоје познати осумњичени.“
55. СПГС на крају тврди да је „очигледно да је полиција УНМИК-а спровела разумне истражне кораке у складу да процедуралним захтевима члана 2, у циљу довођења починилаца пред лице правде.“

2. Процена Комисије

а) Подношење релевантних списа

56. СПГС примећује да можда постоје додатне и коначне информације ван предметног списка који је достављен Комисији по питању истраге у вези са предметом Димитрија Миленковића и Александра Миленковића.

57. Комисија напомиње да је у члану 15 Уредбе УНМИК-а бр. 2006/12 наведено да Комисија може затражити од УНМИК-а да поднесе било који документ и да је СПГС обавезан да сарађује са Комисијом и пружи неопходну помоћ, што посебно укључује пружање докумената и информација релевантних за жалбу. У том погледу, Комисија се позива на судску праксу Европског суда за људска права да треба да се извуку закључци на основу понашања тужене стране током поступка, укључујући њен пропуст „да им на руке достави информације које има, без одговарајућег објашњења“ (видети предмет *Челикбилек против Турске*, бр. 27693/95, пресуда ЕСЉП од 31. маја 2005, § 56).
58. Комисија напомиње да је од УНМИК-а затражено бар три пута да поднесе релевантне документе у вези са случајем. У одговору на последњи захтев Комисије, упућен 2. маја 2013. године, УНМИК је навео да се достављање списка у вези са предметом може сматрати коначним.
59. Комисија такође напомиње да је правилно вођење истражних списка који се тичу кривичних дела као што су убиства и нестанци, од отварања истраге до њихове предаје, од суштинске важности за наставак таквих истрага те пропуст да се тако уради може покренути, сâмо по себи, питања сходно члану 2. Комисија такође напомиње да УНМИК није доставио никакво објашњење о томе зашто документација може бити непотпуна, нити о томе који делови могу бити непотпуни.
60. Комисија није у позицији да сама провери потпуност примљених истражних списка. Комисија ће стога проценити меритум жалбе на основу докумената који су јој доступни (у том смислу, видети предмет *Чекојев против Русије*, бр. 39358/05, пресуда ЕСЉП од 15. марта 2011, § 146).
- б) *Опита начела која се тичу обавезе спровођења ефикасне истраге сходно члану 2*
61. Жалиоци наводе да УНМИК није спровео ефикасну истрагу отмице и убиства њиховог супруга/брата и сина.
62. Комисија напомиње да је позитивна обавеза истраживања нестанака широко прихваћена у међународном праву људских права барем од случаја Интерамеричког суда за људска права (ИАСЉП) *Веласкез-Родригез* (видети случај *Веласкез-Родригез против Хондураса*, пресуда ИАСЉП од 29. јула 1988, серија Ц бр. 4). Комитет за људска права Уједињених нација (КЉП) такође наводи да позитивна обавеза проистиче из члана 6 (право на живот), члана 7 (забрана окрутног и нечовечног поступања) и члана 9 (право на слободу и безбедност особе), тумачено заједно са чланом 2(3) (право на ефикасан правни лек) МСГПП (видети Комитет за људска права при Уједињеним нацијама (КЉП), Општи коментар бр. 6, 30. април 1982, § 4; КЉП, Општи коментар бр. 31, 26. мај 2004, §§ 8 и 18, СГПП/Ц/21/Рев.1/Дод. 13); видети такође, између осталог, КЉП, *Мухамед Ел Авани против Либијске Арапске Демахирије*, саопштење бр. 1295/2004, разматрања од 11. јула 2007, СГПП/Ц/90/Д/1295/2004). Обавеза истраживања нестанака и убистава такође је утврђена у Декларацији УН-а о заштити свих особа од принудног нестанка (А/Res/47/133, 18. децембар 1992.) и додатно је разрађена у смерницама УН-а као што

су Приручник УН-а о ефикасној превенцији и истрази ванправних арбитражних и преких егзекуција (1991) и „Смернице о спровођењу истрага Уједињених нација у вези са наводним масакрима“ (1995.). Важност обавезе је потврђена усвајањем Међународне конвенције за заштиту свих особа од принудног нестанка 2006. године, која је ступила на снагу 23. децембра 2010. године.

63. Да би се бавила тврдњама жалилаца, Комисија се посебно осврће на добро утврђену судску праксу Европског суда за људска права о процедуралним обавезама сходно члану 2 ЕКЉП. Суд је сматрао да „Обавеза заштите права на живот сходно члану 2 Конвенције, тумачена заједно са општом дужношћу државе сходно члану 1 Конвенције 'да осигура свакоме унутар [своје] надлежности права и слободе дефинисане у Конвенцији', имплицитно захтева постојање неког облика ефикасне званичне истраге када су појединци убијени...“ (видети, *mutatis mutandis*, ЕСЉП, *Мекен и остали против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 27. септембра 1995, § 161, Серија А бр. 324; и ЕСЉП, *Каја против Турске*, пресуда од 19. фебруара 1998, § 86, Извештаји 1998-I; видети такође ЕСЉП, *Јасинкис против Летоније*, бр. 45744/08, пресуда од 21. децембра 2010, § 71). Обавеза спровођења такве истраге проистиче у свим случајевима убиства и осталих сумњивих смртних случајева, без обзира на то да ли су починиоци приватна лица или државни агенти или су непознати (видети ЕСЉП, *Колети против Бугарске*, бр. 1108/02, пресуда од 5. новембра 2009, § 191)
64. Европски суд за људска права је такође навео да процедурална обавеза пружања неког облика ефикасне званичне истраге такође постоји када је појединац нестао под околностима опасним по живот и није ограничена на случајеве када је очигледно да је нестанак проузрокован од стране државног агента (видети ЕСЉП [ВВ], *Варнава и остали против Турске*, наведен у § 44 изнад у тексту, при § 136).
65. Надлежни органи морају сами предузети радње када им се скрене пажња на одређени предмет и не смеју препустити подношење формалне жалбе или преузимање одговорности за спровођење било каквих истражних поступака иницијативи блиских сродника (видети ЕСЉП, *Ахмет Озкан и остали против Турске*, бр. 21689/93, пресуда од 6. априла 2004, § 310, видети такође ЕСЉП, *Исајева против Русије*, бр. 57950/00, пресуда од 24. фебруара 2005, § 210).
66. Успостављајући стандарде ефикасне истраге, Суд је навео да „истрага, поред независности, приступачности за породицу жртве, спровођења разумном брзином и експедитивношћу, пружања довољног елемента јавне критике истраге и њених резултата, такође мора бити ефикасна у смислу да може довести до утврђивања тога да ли је смрт изазвана незаконитим путем и, ако је то случај, до идентификације и кажњавања одговорних лица (видети ЕСЉП [ВВ], *Варнава и остали против Турске*, наведен изнад у § 191; видети такође ЕСЉП, *Палић против Босне и Херцеговине*, бр. 4704/04, пресуда од 15. фебруара 2011, § 63). То није обавеза пружања резултата, већ употребе средстава. Надлежни органи морају предузети све разумне кораке које могу да предузму да би обезбедили доказе који се тичу инцидента, укључујући, између осталог, сведочења очевидаца, форензичке доказе и, када је то применљиво, аутопсију која пружа потпун и тачан запис о повреди и објективну анализу клиничких налаза, укључујући узрок смрти. Сваки недостатак у истрази који спречава да се њоме установи узрок смрти или одговорна особа или особе ствара ризик да таква истрага

неће испунити овај стандард (видети ЕСЈП, *Ахмет Озкан и остали против Турске*, наведен у § 65 изнад, при § 312, и *Исајева против Русије*, наведен у § 65 изнад, при § 212).

67. Конкретно, закључак истраге мора бити заснован на детаљној, објективној и непристрасној анализи свих релевантних елемената. Пропуст праћења очигледног следа истраге нарушава, у одлучујућој мери, могућност да се њоме утврде околности случаја и идентитет одговорних лица (видети ЕСЈП, *Колеви против Бугарске*, наведен изнад у § 63, § 201). Међутим, природа и степен разматрања којима се испуњава минимални праг ефикасности истраге зависи од околности конкретног случаја. Они се морају проценити на основу релевантних чињеница и у погледу практичних реалних околности истражних радњи (видети ЕСЈП, *Велсеа и Мазаре против Румуније*, бр. 64301/01, пресуда од 1. децембра 2009, § 105).
68. Посебно у погледу несталих особа које су касније пронађене мртве, Суд је навео да се поступцима ексхумације и идентификације посмртних остатака не исцрпљује обавеза сходно члану 2 ЕКЈП. Суд сматра да „процедурална обавеза која проистиче из нестанка генерално не престаје све док су локација и судбина особе неизвесни, те је она стога континуираног карактера“ (случај ЕСЈП *Палић против Босне и Херцеговине*, наведен у § 66 изнад, при §46; у истом смислу, случај ЕСЈП [ВВ], *Варнава и остали против Турске*, наведен изнад у § 44, при § 148, *Аслаканова и остали против Русије*, бр. 2944/06 и остали, пресуда од 18. децембра 2012, § 122). Међутим, Суд такође наглашава да ова процедурална обавеза „не престаје да постоји чак ни након проналажења тела ...“ Тиме се расветљава само један аспект судбине несталих лица и генерално остаје обавеза да се објасни нестанак и смрт, као и да се идентификује и кривично гони сваки починилац незаконитих дела који има везе са тим нестанком и смрћу“ (случај *Палић против Босне и Херцеговине*, предмет ЕСЈП наведен изнад, у § 66; у истом смислу случај *Варнава и остали против Турске*, предмет ЕСЈП [ВВ] наведен изнад, у § 44, при § 145). Иако проналажење и накнадна идентификација посмртних остатака жртве сами по себи могу представљати значајан успех, процедурална обавеза сходно члану 2 и даље постоји (видети случај *Палић против Босне и Херцеговине*, предмет ЕСЈП наведен изнад, у 66, при § 64).
69. Што се тиче захтева за јавним надзором, Суд је даље навео да мора постојати довољан елемент јавног надзора над истрагом или њеним исходима да би се осигурала одговорност у пракси, као и у теорији. Потребан степен јавне критике може се знатно разликовати од случаја до случаја. Међутим, у свим случајевима, блиски сродник жртве мора бити укључен у поступак у оној мери која је неопходна за заштиту његових или њених легитимних интереса (видети *Ахмет Озкан и остали против Турске*, наведен у § 66 изнад, при §§ 311-314; *Исајева против Русије*, наведен изнад у § 65, при §§ 211-214 и случајеве наведене у њему).“ ЕСЈП [ВВ], *Ал-Скени и остали против Уједињеног Краљевства*, бр. 55721/07, пресуда од 7. јула 2011, § 167, ЕКЈП 2011).

с) *Применљивост члана 2 на контекст Косова*

70. Комисија је свесна чињенице да су се отмица и убиство Димитрија Миленковића и Александра Миленковића догодили убрзо након распоређивања УНМИК-а на Косову

одмах након оружаног сукоба, када су били распрострањени криминал, насиље и мањак безбедности.

71. Са своје стране, СПГС не оспорава чињеницу да је УНМИК имао обавезу да истражи случај о коме је овде реч сходно члану 2 ЕКЈП. Међутим, према наводима СПГС-а, јединствене околности које припадају контексту Косова и распоређивању УНМИК-а у првој фази његове мисије треба да буду узете у обзир приликом процене да ли је ова истрага у складу са чланом 2 ЕКЈП. У суштини, СПГС тврди да на УНМИК није могуће применити исте стандарде који се примењују на државу у уобичајеној ситуацији.
72. Комисија сматра да аргументи које је изнео СПГС покрећу два главна питања: прво питање је да ли стандарди члана 2 настављају да се примењују у ситуацији када постоји сукоб или опште насиље, а друго је да ли треба сматрати да се такви стандарди у потпуности примењују на УНМИК, посебно током прве фазе његове мисије.
73. Што се тиче применљивости члана 2 на УНМИК, Комисија подсећа да је, након усвајања Уредбе УНМИК-а бр. 1999/1 25. јула 1999. године, УНМИК преузео обавезу поштовања међународно признатих стандарда у погледу људских права при обављању својих функција. Ово прихватање обавеза детаљно је описано у Уредби УНМИК-а бр. 1999/24 од 12. децембра 1999. године, према којој је УНМИК прихватио обавезе сходно одређеним инструментима који се тичу људских права, укључујући ЕКЈП. С тим у вези, Комисија је већ закључила да је тачно да се привремени карактер УНМИК-а и тешкоће с њим у вези морају прописно узети у обзир у погледу бројних ситуација, али ни у ком случају се ови елементи не смеју схватити као изговор за смањење стандарда у поштовању људских права, који су прописно уграђени у мандат УНМИК-а (видети случај ХРАП, *Милогорић и остали*, бр. 38/08 и остали, мишљење од 24. марта 2011, § 44; случај *Бериша и остали*, бр. 27/08 и остали, мишљење од 23. фебруара 2011, § 25; случај *Лалић и остали*, бр. 09/08 и остали, мишљење од 9. јуна 2012, § 22).
74. У погледу применљивости члана 2 на ситуације у којима постоји сукоб или опште насиље, Комисија подсећа да је Европски суд за људска права утврдио применљивост члана 2 на постконфликтне ситуације, укључујући оне у земљама бивше Југославије (видети, између осталих примера, случај ЕСЈП, *Палић против Босне и Херцеговине*, наведен изнад у § 66 и случај ЕСЈП, *Јуларић против Хрватске*, бр. 20106/06, пресуда од 20. јануара 2011.). Суд даље наводи да процедурална обавеза сходно члану 2 наставља да се примењује на „тешке безбедносне околности, укључујући оне у контексту оружаног сукоба“ (видети ЕСЈП [ВВ], *Ал-Скеини и остали против Уједињеног Краљевства*, наведен изнад у § 69, при § 164; видети такође случај *Гулеч против Турске*, пресуда ЕСЈП од 27. јула 1998, § 81, Извештаји 1998-IV; случај *Ерги против Турске*, пресуда ЕСЈП од 28. јула 1998, §§ 79 и 82, Извештаји 1998-IV; случај *Ахмет Озкан и остали против Турске*, наведен изнад у § 65, при §§ 85-90, 309-320 и 326-330; случај *Исајева против Русије*, наведен изнад у § 65, при §§ 180 и 210; случај *Канлибаши против Турске*, бр. 32444/96, пресуда ЕСЈП од 8. децембра 2005, §§ 39-51).
75. Суд је признао да „када до смрти [и нестанака] које треба истражити према члану 2 дође под околностима општег насиља, оружаног сукоба или побуне, истражитељи могу наићи на препреке и конкретна ограничења могу захтевати употребу мање

ефикасних мера истраге или могу довести до одлагања истраге“ (видети случај ЕСЉП [ВВ], *Ал-Скени и остали против Уједињеног Краљевства*, наведен изнад у § 69, при §164; ЕСЉП, *Базоркина против Русије*, бр. 69481/01, пресуда од 27. јула 2006, § 121). Суд је ипак закључио да „обавеза према члану 2 која се тиче заштите живота подразумева да, чак и у тешким безбедносним условима, морају бити предузети сви разумни кораци како би се обезбедила ефикасна, независна истрага у вези са наводним кршењима права на живот (видети, између осталих примера, ЕСЉП, случај *Каја против Турске*, наведен у § 63 изнад, при §§ 86-92; ЕСЉП, случај *Ерги*, наведен изнад, при §§ 82-85; *Танрикулу против Турске*, ЕСЉП (Велико веће), бр. 23763/94, пресуда од 8. јула 1999, §§ 101-110, ЕКЉП 1999-IV; ЕСЉП, *Кашијев и Акајева против Русије*, бр. 57942/00 и 57945/00, пресуда од 24. фебруара 2005, §§ 156-166; ЕСЉП, случај *Исајева против Русије*, наведен изнад у § 65, при §§ 215-224; *Мусајев и остали против Русије*, бр. 57941/00 и остали, пресуда од 26. јула 2007, §§ 158-165).

76. Слично томе, КЉП је закључио да се право на живот, укључујући процедуралне гаранције, сматра врховним правом од кога није дозвољено никакво одступање чак ни у ванредним околностима када је угрожен живот нације (видети, КЉП, Општи коментар бр. 6, наведен изнад у § 62, при § 1; КЉП, *Абубакар Амиров и Аизан Амирова против Руске Федерације*, саопштење бр. 1447/2006, разматрања од 22. априла 2009, § 11.2, СГПП/Ц/95/Д/1447/2006). Такође, КЉП је напоменуо применљивост чланова 2 (3), 6 и 7 МСГПП, уз посебни осврт на УНМИК-ову обавезу да спроведе ваљане истраге у вези са нестанцима и отмицама на Косову (видети КЉП, Закључне примедбе Комитета за људска права: Косово (Србија), 14. август 2006, §§ 12-13, СГПП/Ц/УНК/ЦО/1).
77. Комисија разуме потешкоће са којима се УНМИК сусрео током прве фазе свог ангажовања. Комисија напомиње да је одговарајућа важност која је дата питању несталих лица на Косову значила да је УНМИК морао да узме у обзир како хуманитарну, тако и кривичну димензију ситуације. Конкретно, Комисија сматра да су важност која се приписује кривичним истрагама и потешкоће на Косову које су ограничиле могућност истражних органа да спроведу такве истраге, као што је описао СПГС, довеле до тога да од кључног значаја буде да УНМИК од самог почетка успостави окружење које погодује обављању значајних истрага. Ово подразумева успостављање система који обухвата елементе попут расподеле свеобухватне одговорности по питању надзора и праћења напретка истрага, обезбеђивања редовних извештаја о напретку истрага као и поступка прописне предаје случајева међу службеницима или јединицама полиције УНМИК-а. Такав систем би такође требало да узме у обзир потребу за заштитом жртава и сведока (видети, *mutatis mutandis*, случај *P.P. и остали против Мађарске*, бр. 19400/11, пресуда ЕСЉП од 4. децембра 2012, §§ 28-32), као и да се размотри нарочита рањивост расељених лица у периоду након сукоба (видети ЕСЉП [ВВ], *Саргсиан против Азербејџана*, бр. 40167/06, одлука од 14. децембра 2011, § 145; и ЕСЉП [ВВ], *Чигаров и остали против Јерменије*, бр. 13216/05, одлука од 14. децембра 2011, § 146). Иако схвата да је до распоређивања и организовања полиције и правосудног апарата дошло постепено, Комисија сматра да је овај процес завршен 2003. године када су полиција и правосудни систем на Косову описани као „добро функционишући“ и „одрживи“ од стране Генералног секретара УН-а (видети § 17 изнад). (видети 112/09, став 78)

78. Комисија даље напомиње да њен задатак није да испита релевантну праксу или наводне препреке спровођењу ефикасне истраге *in abstracto*, већ само у вези са њиховом конкретном применом на одређене околности везане за ситуацију која је предмет жалбе пред Комисијом (видети ЕСЈП, *Броган и остали против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 29. новембра 1988, § 53, Серија А, бр. 145-Б). Комисија се стога слаже са СПГС-ом да природа и степен разматрања да ли ефикасност истраге испуњава минимални праг зависе од околности одређеног предмета. Из тих разлога, Комисија сматра да ће утврдити, у погледу сваког предмета, да ли су предузети сви разумни кораци за спровођење ефикасне истраге као што то налаже члан 2, узимајући у обзир реалне околности истражних активности на Косову.
79. Као одговор на примедбу СПГС-а да се члан 2 мора тумачити тако да се њиме не поставља немогућ или несразмеран терет на надлежне органе, било у контексту полицијских активности или у контексту приоритета и средстава, Комисија узима у обзир да је Европски суд установио да се управо конкретним чињеницама и контекстима мора мерити шта заправо представља немогућ и/или несразмеран терет (видети ЕСЈП, случај *Палић против Босне и Херцеговине*, наведен у § 66 горе у тексту, *Брекнел против Уједињеног Краљевства*, бр. 32457/04, од 27. новембра 2007, § 70).
- d) *Усаглашеност са захтевима члана 2 у овом предмету*
80. У погледу конкретних околности везаних за овај случај, жалиоци наводе да су отмица и убиство Димитрија Миленковића и Александра Миленковића на време пријављени УНМИК-у, КФОР-у и МКЦК-у. У одсуству конкретне документације по овом питању, Комисија сматра да је УНМИК сазнао за отмицу и убиство Димитрија Миленковића и Александра Миленковића најкасније до 1. октобра 1999. године (видети § 29 горе у тексту).
81. СПГС наводи да је у вези са отмицом и убиством Димитрија Миленковића и Александра Миленковића спроведена ефикасна истрага. Међутим, због минималних информација и доступних трагова, нису могли да се постигну конкретни резултати.
82. Комисија напомиње да су постојали очигледни недостаци у спровођењу истраге од њеног почетка, узимајући у обзир да је почетна фаза истраге од изузетне важности. Међутим, у светлу горе описаних напомена у вези са њеном ограниченом временском надлежношћу (видети § 44), Комисија подсећа да је она надлежна *ratione temporis* да процењује усклађеност истраге са чланом 2 ЕКЈП само за период након 23. априла 2005. године, узимајући у обзир статус предмета тог датума (ЕСЈП, *Палић против Босне и Херцеговине*, наведен изнад у § 66, при § 70). Период који је предмет разматрања завршава се 9. децембра 2008. године, када је ЕУЛЕКС преузео одговорност у области спровођења правде (видети § 19 изнад).
83. Комисија напомиње да се, према документацији коју је УНМИК доставио, од тренутка када је УНМИК сазнао за случај до 23. априла 2005. године, већина активности које је предузео односе једино на ексхумацију, идентификацију и предају посмртних остатака Димитрија Миленковића и Александра Миленковића, које су спроведене између јула 2000. и јуна 2004. године. Иако ово, само по себи, треба да се сматра значајним

достигнућем, Комисија подсећа да се процедурална обавеза сходно члану 2 није завршила проналаском посмртних остатака, посебно због тога што су на њима пронађени знаци могуће насилне смрти.

84. У том смислу постоје назнаке да је полиција УНМИК-а предузела неке истражне кораке у погледу расветљавања околности везаних за отмицу и убиство Димитрија Миленковића и Александра Миленковића, попут: обављање разговора са жалиоцима и члановима породице остале четири жртве чија су тела пронађена у истом јарку као и тела Димитрија Миленковића и Александра Миленковића, проналажење и обављање разговора са потенцијалним сведоцима међу комшијама, проналажење локације где су тела првобитно пронађена и обављање разговора са особама које су пронашле тела, и тражење од КФОР-а да преда видео траку коју су припадници британског КФОР-а наводно снимили, на којој је документовано место злочина јуна 1999. године (видети § 29 и § 31 горе у тексту). Међутим, пошто у извештају у коме се детаљно наводи да је полиција предузела ове активности недостају многи прилози, Комисија не може да утврди до ког нивоа су истражни кораци предузети. На пример, достављене су свега три изјаве сведока; не постоји запис да је икада узета изјава од жалиоца гђе Снежане Миленковић, упркос напоменама у спису у којима истражитељ ЈИРЗ-а тражи помоћ УНМИК-а како би лакше отишао у Србију и узео изјаве од ње (видети § 32 горе у тексту).
85. У погледу периода током ког је имала надлежност, почевши од 23. априла 2005, Комисија напомиње да не постоји доказ да су спроведене основне истражне мере, попут интервјуисања оба жалиоца и свих могућих сведока у вези са било каквом отмицом до које је можда дошло. На пример, у извештају о анализи случаја из 2007. године, који је приложен у спису, помиње се да су неки, мада не сви, сведоци дали изјаве. Након 23. априла 2005. године и даље је, дакле, постојао пропуст по питању спровођења неопходних истражних радњи, у складу са континуираном обавезом истраге (видети § 44 изнад), чиме је процена целе истраге доведена у временски период под надлежношћу Комисије.
86. Комисија такође сматра да је УНМИК, пошто лица одговорна за злочин нису била пронађена, имао обавезу да користи средства која су му била на располагању како би редовно пратио напредак истраге и био сигуран да ништа није занемарено и да је сваки нови доказ узет у разматрање, и како би обавестио сроднике Димитрија Миленковића и Александра Миленковића о било каквим могућим новим траговима у истрази. Међутим, осим овог документа из 2007. године, нема назнака да је такав осврт икада предузет.
87. Очигледан недостатак адекватне реакције од стране полиције УНМИК-а могао је да укаже починиоцима на то да надлежни органи нису могли, или да нису били вољни, да истраже такве кривичне поступке. Такав став надлежних органа према најозбиљнијим злочинима у било ком друштву, а нарочито у околностима након сукоба, неминовно ствара културу некажњивости међу починиоцима злочина и може само да доведе до погоршања ситуације. Проблеми са којима се УНМИК сусрео на почетку своје мисије, који су размотрени изнад, не оправдавају такву неактивност, било на почетку или касније.

88. Комисија стога сматра да, узимајући у обзир околности из овог предмета, УНМИК није предузео све разумне кораке како би идентификовао починиоце и привео их лицу правде. У том погледу, Комисија сматра да истрага није била одговарајућа и није била усклађена са захтевима брзине, експедитивности и ефикасности (видети § 81 изнад), као што то налаже члан 2.
89. Што се тиче захтева за јавним надзором, Комисија подсећа да члан 2 такође захтева укључивање блиског сродника у истрагу у мери која је неопходна да се заштите његови или њени законски интереси. У том смислу, жалиоци тврде да уопште нису били обавештени о корацима које су истражитељи предузели. Комисија напомиње да су, изузев једног разговора обављеног 2002. године, жалиоци комуницирали са УНМИК-ом једино по питању проналажења, предаје и сахрањивања посмртних остатака Димитрија Миленковића и Александра Миленковића; последњи такав разговор догодио се јуна 2004. године. Као што је Комисија већ напоменула, у спису се налази запис само једне изјаве која је узета од једног жалиоца и никаква информација није дата ни једном од жалилаца у погледу напретка истраге.
90. Комисија схвата став жалиоца да је обим добијених информација био незадовољавајући. Комисија је такође упозната са чињеницом да у свим случајевима жртвин сродник мора да буде укључен у поступак у мери која је неопходна за очување његовог или њеног легитимног интереса (видети ЕСЉП [ВВ], *Тахсин Акар против Турске*, бр. 26307/95, пресуда од 8. априла 2004, § 226, ЕКЉП 2004-III; ЕСЉП, *Таниш против Турске*, бр. 65899/01, пресуда од 2. августа 2005. године, § 204, ЕКЉП 2005-VIII). Комисија стога сматра да породица жалилаца није имала приступ истрази како то налаже члан 2.
91. У светлу мана и недостатака који су горе описани, Комисија закључује да УНМИК није спровео адекватну и ефикасну истрагу отмице и убиства њиховог супруга/брата и сина. У складу с тим, постојало је кршење члана 2 ЕКЉП, односно, његовог процедуралног проширења.

V. ЗАКЉУЧНИ КОМЕНТАРИ И ПРЕПОРУКЕ

92. У светлу закључака Комисије о овом предмету, Комисија је мишљења да је потребан неки облик накнаде.
93. Комисија напомиње да принудни нестанци и произвољна убиства представљају озбиљна кршења људских права која морају бити истражена од стране надлежних органа, који такође имају обавезу да доведу починиоце пред лице правде под било каквим околностима. Комисија такође напомиње да је, сходно Резолуцији Савета безбедности Уједињених нација 1244 (из 1999. године), УНМИК од 1999. до 2008. године имао примарну одговорност да ефикасно истражи и кривично обради отмицу и убиство Димитрија Миленковића и Александра Миленковића и да његов пропуст да то учини представља настављено озбиљно кршење људских права жртава и њихових сродника, поготово права на утврђивање чињеница.

94. Комисија истиче забринутост самог СПГС-а да су неадекватна средства, поготово на почетку УНМИК-ове мисије, довела до тога да испуњавање УНМИК-ових обавеза у погледу људских права буде тешко достижно.
95. Уобичајено би била одговорност УНМИК-а да предузме одговарајуће мере како би стао на крај запаженом кршењу права и, колико је то могуће, исправио последице истог. Међутим, као што је Комисија напоменула горе у тексту (видети § 19), одговорност УНМИК-а која се тиче судства на Косову завршила се 9. децембра 2008. године, када је ЕУЛЕКС преузео потпуну радну контролу у области владавине права. Дакле, УНМИК више није у позицији да предузима мере које ће имати непосредан утицај на истраге које су и даље на чекању пред ЕУЛЕКС-ом или домаћим органима. Такође, након проглашења независности од стране Привремених институција самоуправе Косова 17. фебруара 2008. године и касније, ступањем на снагу косовског устава 15. јуна 2008. године, УНМИК је престао да обавља извршне функције на Косову и та чињеница је ограничила његову могућност да пружи пуну и ефикасну репарацију за извршену повреду права, како је то прописано утврђеним начелима међународног права о људским правима.
96. Комисија сматра да ова чињенична ситуација не ослобађа УНМИК од одговорности да исправи, што је могуће више, последице кршења права за која је одговоран.

У погледу жалилаца и предмета, Комисија сматра прикладним да УНМИК:

- У складу са судском праксом Европског суда за људска права у вези са ситуацијама ограничене надлежности државе (видети ЕСЉП [ВВ], *Иласку и остали против Молдавије и Русије*, бр. 48787/99, пресуда од 8. јула 2004, § 333, ЕКЉП 2004-VII; ЕСЉП, *Ал-Садун и Муфди против Уједињеног Краљевства*, бр. 61498/08, пресуда од 2. марта 2010, § 171, ЕКЉП 2010 (изводи); ЕСЉП [ВВ], *Катан и остали против Републике Молдавије и Русије*, [ВВ], бр. 43370/04 и остали, пресуда од 19. октобра 2012, § 109) мора тежити томе да, уз сва дипломатска средства која су му доступна у односу на ЕУЛЕКС и косовске власти, добије уверавања да ће истраге које се односе на случај који се овом приликом разматра бити настављене у складу са захтевима ефикасне истраге предвиђеним чланом 2, да ће се утврдити околности везане за отмицу и убиство Димитрија Миленковића и Александра Миленковића и да ће починиоци бити изведени пред лице правде; жалиоци и/или други сродник мора бити обавештен/а о таквом поступку и њима морају бити предата релевантна документа, ако је то потребно;
- Јавно призна, у разумном року, одговорност у вези са пропустом УНМИК-а да адекватно истражи отмицу и убиство Димитрија Миленковића и Александра Миленковића и јавно се извини жалиоцима и њиховој породици у вези са тим;
- Предузме одговарајуће кораке за исплату адекватне надокнаде жалиоцима за моралну штету коју су претрпели због УНМИК-овог пропуста да спроведе ефикасну истрагу, као што је горе наведено.

Комисија такође сматра да је прикладно да УНМИК:

- У складу са Резолуцијом Генералне скупштине УН-а о „Основним начелима и смерницама у вези са правом на правни лек и репарацију за жртве грубог кршења међународног права које се тиче људских права и озбиљног кршења међународног хуманитарног права“ (A/Res/60/147, 21. март 2006. године), предузме одговарајуће кораке, путем других институција повезаних са УН-ом које раде на Косову, домаћих органа и невладиних организација, ради остваривања потпуног и свеобухватног програма репарације, укључујући реституцију, компензацију, рехабилитацију, сатисфакцију и гаранцију да се тако нешто неће поновити, за жртве из свих заједница које су претрпеле озбиљне повреде људских права током и након сукоба на Косову;
- Предузме одговарајуће кораке код надлежних органа Уједињених нација, укључујући Генералног секретара УН-а, ка додељивању одговарајућих људских и финансијских ресурса како би се осигурало да Уједињене нације увек поштују стандарде међународних људских права, укључујући и ситуације када обављају административне и извршне функције на некој територији, и да обезбеди ефикасно и независно надгледање;

ИЗ ОВИХ РАЗЛОГА,

Комисија, једногласно,

1. ЗАКЉУЧУЈЕ ДА ЈЕ ДОШЛО ДО КРШЕЊА ПРОЦЕДУРАЛНЕ ОБАВЕЗЕ СХОДНО ЧЛАНУ 2 ЕВРОПСКЕ КОНВЕНЦИЈЕ О ЉУДСКИМ ПРАВИМА;

2. ПРЕПОРУЧУЈЕ ДА УНМИК:

- a. ТРАЖИ ОД ЕУЛЕКСА И ДРУГИХ НАДЛЕЖНИХ ОРГАНА НА КОСОВУ ДА ПРЕДУЗМУ СВЕ МОГУЋЕ КОРАКЕ КАКО БИ ОСИГУРАЛИ ДА СЕ КРИВИЧНА ИСТРАГА У ВЕЗИ СА ОТМИЦОМ И УБИСТВОМ СУПРУГА/БРАТА И СИНА ЖАЛИЛАЦА НАСТАВИ У СКЛАДУ СА ЧЛАНОМ 2 ЕКЉП И ДА ПОЧИНИОЦИ БУДУ ИЗВЕДЕНИ ПРЕД ЛИЦЕ ПРАВДЕ;**
- b. ЈАВНО ПРИЗНА ОДГОВОРНОСТ ЗА СВОЈ ПРОПУСТ ДА СПРОВЕДЕ ЕФИКАСНУ ИСТРАГУ У ВЕЗИ СА ОТМИЦОМ И УБИСТВОМ СУПРУГА/БРАТА И СИНА ЖАЛИЛАЦА И ЈАВНО СЕ ИЗВИНИ ЖАЛИОЦИМА;**
- c. ПРЕДУЗМЕ ОДГОВАРАЈУЋЕ КОРАКЕ ЗА ИСПЛАТУ ОДГОВАРАЈУЋЕ НАДОКНАДЕ ЖАЛИОЦИМА ЗА ПРЕТРПЉЕНУ МОРАЛНУ ШТЕТУ;**

- d. ПРЕДУЗМЕ ОДГОВАРАЈУЋЕ КОРАКЕ КА ОСТВАРИВАЊУ ПОТПУНОГ И СВЕОБУХВАТНОГ ПРОГРАМА РЕПАРАЦИЈЕ;**
- e. ПРЕДУЗМЕ ОДГОВАРАЈУЋЕ КОРАКЕ У УЈЕДИЊЕНИМ НАЦИЈАМА КАО ГАРАНЦИЈУ ДА СЕ ИСТА СИТУАЦИЈА НЕЋЕ ПОНОВИТИ;**
- f. ОДМАХ ПРЕДУЗМЕ ЕФИКАСНЕ МЕРЕ ЗА ПРИМЕНУ ПРЕПОРУКА КОМИСИЈЕ И ОБАВЕСТИ ЖАЛИОЦЕ И КОМИСИЈУ О ДАЉЕМ РАЗВОЈУ ОВОГ ПРЕДМЕТА.**

Андреј АНТОНОВ
Извршни службеник

Марек НОВИЦКИ
Председавајући

СКРАЋЕНИЦЕ И АКРОНИМИ

- ЦЈКИ** – Централна јединица за кривичну истрагу
ОП – Одељење правде
ОЈТ – Окружно јавно тужилаштво
ЕКЉП – Европска конвенција о људским правима
ЕСЉП – Европски суд за људска права
ЕУ – Европска унија
ЕУЛЕКС – Мисија владавине права Европске уније на Косову
СРЈ – Савезна Република Југославија
ВВ – Велико веће Европског суда за људска права
ХРАП – Саветодавна комисија за људска права
КЉП – Комитет за људска права Уједињених нација
ИАСЉП – Интерамерички суд за људска права
МСГПП – Међународни споразум о грађанским и политичким правима
МКНЛ – Међународна комисија за нестала лица
МКЦК – Међународни комитет Црвеног крста
МКТЈ – Међународни кривични трибунал за бившу Југославију
КФОР – Међународне безбедносне снаге (обично познате као косовске снаге)
ОВК – Ослободилачка војска Косова
МоР – Меморандум о разумевању
ЈНЛ – Јединица за нестала лица
НАТО – Северно-атлантски споразумни савез
КНЛСМ – Канцеларија за нестала лица и судску медицину
ОЕБС – Организација за европску безбедност и сарадњу
ЈИТЗ – Јединица за истраживање тешких злочина
СПГС – Специјални представник Генералног секретара
УН – Уједињене нације
УНХЦР – Високи комесар Уједињених нација за избеглице
УНМИК – Привремена управа мисије Уједињених нација на Косову
КПИЖ – Комисија за проналажење и идентификацију жртава
ЈИРЗ – Јединица за истрагу ратних злочина